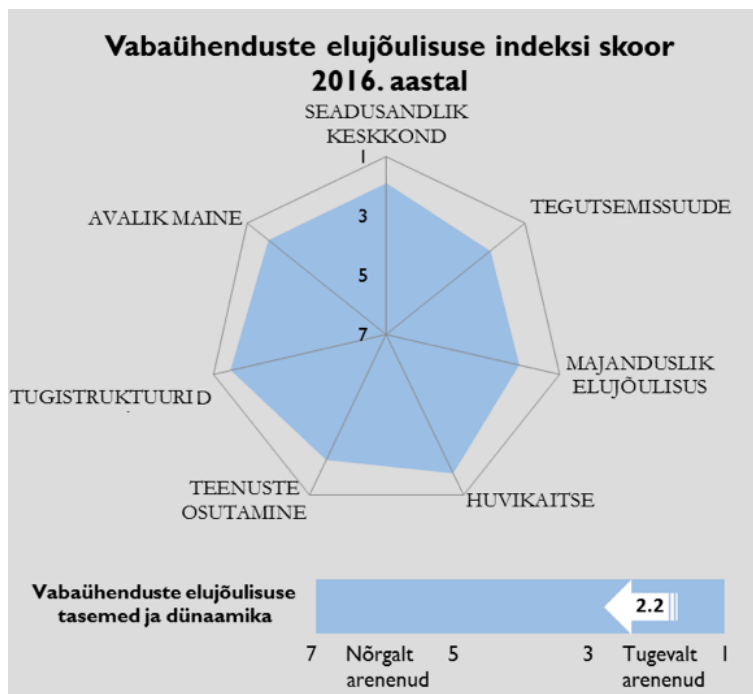

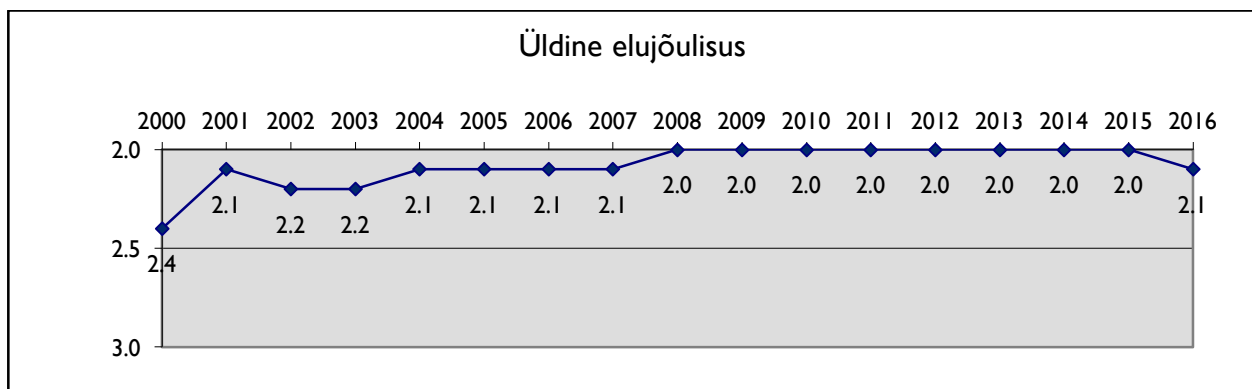

2016 VABAÜHENDUSTE ELUJÕULISUSE INDEKS – EESTI

Juuli 2017

ÜLDINE ELUJÕULISUS: 2,1

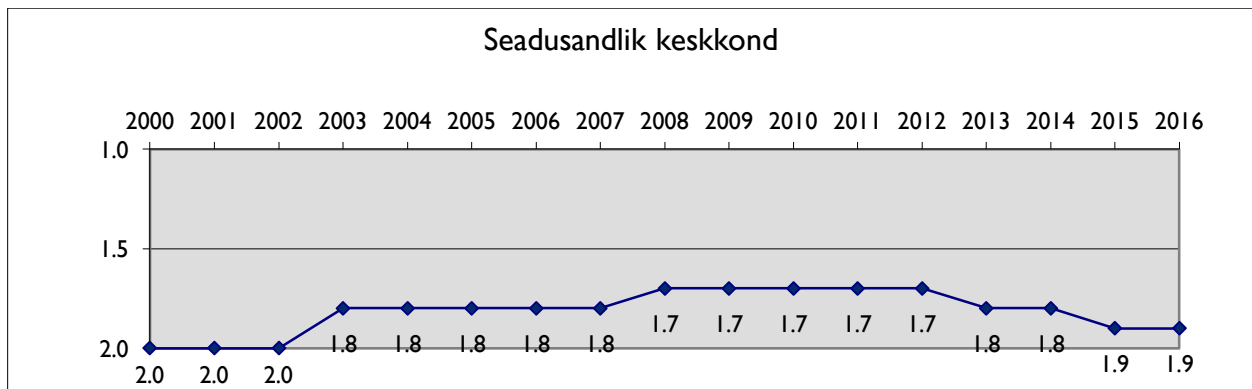

2016. aastal toimus Eestis palju - presidendivalimised, valitsuse vahetus ning ettevalmistused haldusreformiks. Peale mitmeid ebaõnnestunud katseid valida Eestile president otsustas Riigikogu Kersti Kaljulaidi kasuks, kellest sai oktoobris Eesti esimene naispresident. Novembris vahetus ootamatult valitsus, vabakonnale lubasid uued võimalolijad avatumat valitsemist, rahastamise korrastamist ning sotsiaalse ettevõtluse arengu toetamist. Vabäühendustel avanes omakorda võimalus tuua arutellu teemad, mis olid dialoogis varasemate valitsustega ootele jäänud, näiteks eraraha kaasamise soodustamine ning sotsiaalse ettevõtluse toetusmeetmete arendamine. Ettevalmistused haldusreformiks ning 2017. aasta kohalike omavalitsuste volikogude valimisteks tõmbasid tähelepanu kohaliku omaalgatuse ja -osaluse teemadele.

Vabäühenduste elujõulisusele antud hinnangud halvenesid 2016. aastal, peamiseks põhjuseks suurenev lõhe võimekate ja vähem organiseerunud ühingute vahel. Samas said alguse mitmed uued arenguprogrammid, millel on potentsiaali anda uus hoog sektori uuenemisele. Annetamine ning vabatahtlik tegevus on saanud igapäevasemaks, vabäühendused seisavad jätkuvalt nii kodanikuühiskonna, kogukondade kui laiemalt ühiskondlike huvide eest. Kodanikualgatust nähakse loomuliku osana ühiskonnast, mitte vaid vabäühendustega seonduvana.

Registri andmetel oli Eestis 2016. aasta lõpus 31 974 mittetulundusühingut ning 789 sihtasutust, veidi rohkem kui aasta varem.

SEADUSANDLIK KESKKOND: 1,9

Mittetulundusühingut ja sihtasutust on Eestis lihtne luua ja registreerida, vabäühendustel ei ole tegutsemisel ülemäärast piiranguid, nad osalevad ühiskondlikes aruteludes ja kodanikuaktivistid ei pea kartma repressioone. Samuti on vabäühendustel küllalt suur vabadus korraldada ise oma juhtimist ja seada selleks reeglid.

Olulisemad vabäühenduste seadusandlikku keskkonda puudutavad arutelud toimusid 2016. aastal maksunduse ja riigihangete teemadel. Näiteks tutvustas Riigikantselei juurde moodustatud ning ka vabäühendusi kaasanud avaliku sektori ja sotsiaalse innovatsiooni rakkerühm mitmeid ideid ning tööriistu sotsiaalsete hangete läbiviimiseks ning avalike teenuste kaasavamaks korraldamiseks.

Algas kaua oodatud ühinguõiguse revisjon, mille käigus vaatatakse ekspertgrupp üle seadused ja korrad, mis puudutavad muuhulgas vabäühenduste tegutsemist ning suhtlust riigiga. Eriti oluline on protsess sotsiaalsetele ettevõtetele, kel on seni olnud keeruline sobituda ühelt poolt vabäühendusi, teiselt poolt äriettevõtteid reguleeriva õiguskeskkonna ja toetusmeetmetega. Revisjoni tulemusi on oodata 2020. aastaks.

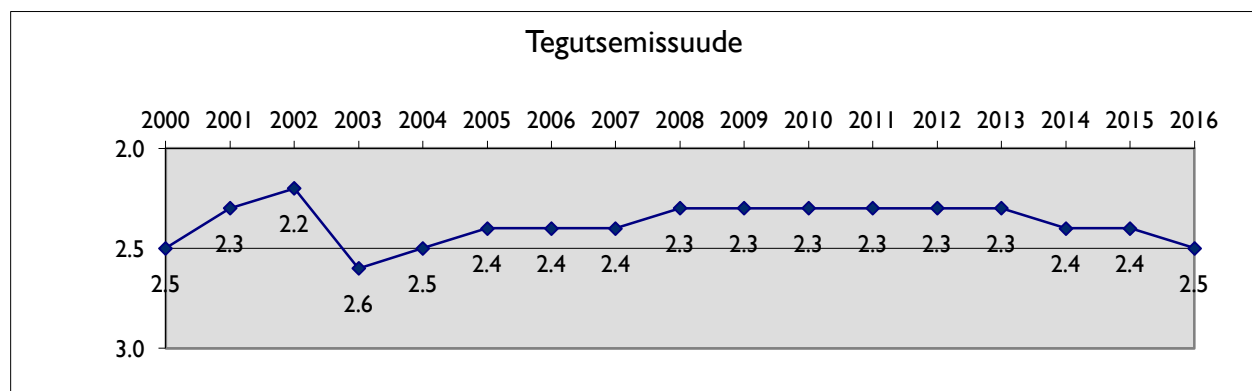
Eesti mittetulundusühingutel ja sihtasutustel, nagu ka äriühingutel, tulusid ei maksustata. Avalikes huvides tegutsevad vabäühendused saavad taotleda enda kandmist tulumaksusoodustustega mittetulundusühingute ja sihtasutuste nimekirja, mida on teinud umbes 2200 organisatsiooni. Nendele tehtud annetuste, nagu ka koolituskulude ja eluasemelaenu intresside võrra saavad erasikud vähendada oma maksustatavat aastatulu

1200 euro ulatuses. Juriidilistel isikutel on võimalik maksuvabalt annetada nimekirjas olevatele organisatsioonidele kuni 10 protsenti eelmise aasta kasumist või 3 protsenti sama aasta tööjõukuludest. 2016. aastal tegid vabauhendused ettepaneku soodustuste suurendamiseks, mida saaks teha 1200 eurose piirmäära tõstmise või üldse kaotamisega. Ettepanekute üle alustati arutelu aasta lõpus.

Vabauhendused võivad teenida teenuste ja kaupade müügist tulu, osaleda hangetel. Siiski on küllalt valdav väärarvamus, et vabauhendused ei peakski tulu teenima ning kodanikuühiskond toimima vaid vabatahtlikkuse alusel.

Õigusteenused võivad olla vabauhendustele üleliia kallid, kuid mitmed on leidnud nende katmiseks võimalusi kaasates vabatahtlike juristide abi või kogudes vajaliku summa annetustena. Näiteks Eesti Inimõiguste Keskus kattis annetusi kogudes samasooliste paaride õiguste kaitsmiseks vajalikud kohtukulud.

TEGUTSEMISSUUDE: 2,5

Hinnang organisatsioonide tegutsemisvõimele halvenes 2016. aastal veidi, sest tunnetuslikult on suurenenud lõhe läbimõeldud mõjumudeli alusel tegutsevate organisatsioonide ning vähem võimekate ühingute vahel. See omakorda muudab keerulisemaks sektori ja selle vajaduste ning laiemalt vabakonna mõju kirjeldamise.

On näiteid organisatsioonidest, kes on oma missiooni ellu viies edukad. Teised kurdavad stagnatsiooni ning jõuetust, mis ei luba soovitud ühiskondlike muutuste eest seista ning toetajaskonda kaasata. Kuigi inimesed osalevad rohkem, on ühinguid, kelle jaoks on keeruline leida vabatahtlikke, hoida liikmeid aktiivsena, suhelda sihtrühmadega ning kommunikeerida oma mõju.

Enamik vabauhendusi on sõnastatud oma missiooni ning planeerib tegevust pikaajaliselt. Strateegiad on enamasti paindlikud ning valikud sõltuvad jätkuvalt rahastusvõimalustest või koostööpakkumistest. Näiteks on mitmed organisatsioonid alustanud viimastel aastatel tegevusi arengukoostöö või kogukondliku turvalisuse vallas, kus on uusi võimalusi projektitoetusteks.

Erinevused ühingute professionaalsuses ilmnevad eelkõige töötajate ja vabatahtlike värbamises ning organisatsiooni juhtimises. Ühtedel on pikemaajaliste lepingutega töötajad, läbimõeldud personalipoliitika, nad kasutavad professionaalseid teenuseid ning juhtorganite ja töötajate rollid on selgelt eristatud. Teised sõltuvad enam vabatahtlikest, nende tööprotsessid on paindlikumad ning organisatsioonisisestest reeglid vähem kirjeldatud.

2016. aastal töid mitmed arenguprogrammid vabakonda uusi tööriistu tegevuse planeerimiseks, juhtimiseks ning teenuste pakkumiseks. Näiteks aitab Heateo Sihtasutuse ja Kodanikuühiskonna Sihtkapitali (KÜSK) koostöös korraldatud NULA (nutikad lahendused) programm vabauhendustel välja töötada ja rakendada

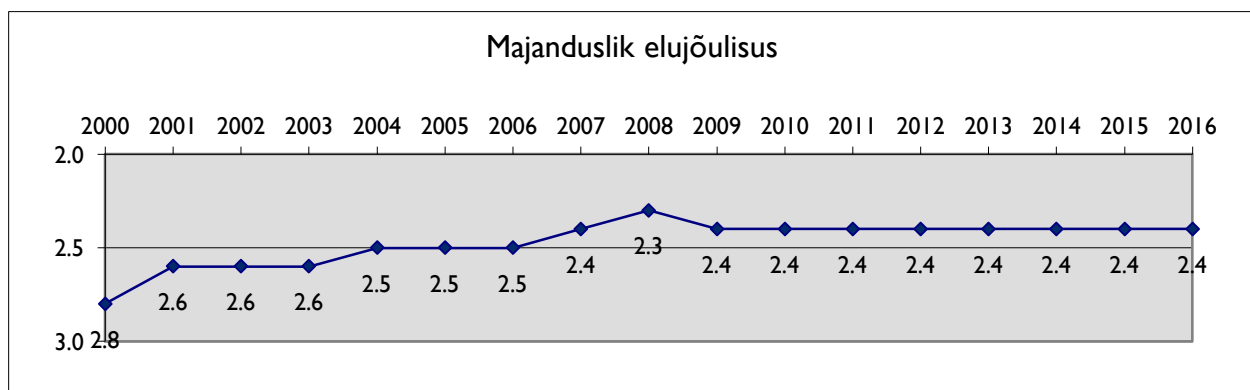
uudseid lahendusi ühiskondlikele probleemidele, kasutades selleks startupinduses edukaks osutunud meetodeid. Esimeses lennus said tuge, hiljem ka starditoetuse laste kodanikuaktiivsust ja sotsiaalseid oskusi arendav Kogukonnakool, laste keskendumisvõime ja stressiga toimetulekuga töötav Vaikuseminutid ning Topsisring, mille missioon on võtta väliüritustel kasutusse korduvkasutatavad nõud. KÜSK jätkab projektipõhiselt vabähenduste arenguprojektide rahastamist.

Vaid 21 protsendil vabähendustest on viimase kodanikuühiskonna institutsionaliseerituse uuringu andmetel palgalised töötajad. Andmed on 2014. aastast ja vabähendused usuvad, et protsent on tänaseks isegi väiksem, sest stabiilset rahastust ekspertide püsivaks palkamiseks on keeruline leida.

2016. aasta World Giving Index märkis kahanemistrendi eestlaste vabatahtlikkuses tuginedes küsitlusele, milles vaid 13 protsenti vastanutest oli eelmisel kuul osalenud vabatahtlikuna. Vabähendused ise kirjeldavad pigem vabatahtlikkuse kasvu ja seda mitte ainult vabähenduste tegevuses osalemises. Näiteks alustasid ettevõtjad 2016. aastal kampaaniat “Anneta aega”, millega võimaldavad töötajatele tasustatud tööpäevi ühiskonna heaks tehtavaks tööks. Enamasti huvituvad vabatahtlikud ühekordsetest ülesannetest, populaarsed on kogukondlikud üritused ja heategevusaksioonid, hästi korraldatud kampaaniad raha kogumiseks või osalemine populaarsete ürituste korraldamises. Külaliikumisel Kodukant said “Vabatahtliku sõbra” märgise (näitab läbimõeldud vabatahtlike värbamist, toetamist ning tunnustamist) 18 organisatsiooni.

Vabähendustel on tööks piisavad tehnilised vahendid, kuid vähe kasutatakse digitaalseid tehnoloogiaid, mis võiks hõlbustada nii teenuste pakkumist, liikmeskonna kaasamist, arutelude korraldamist kui organisatsiooni juhtimist.

MAJANDUSLIK ELUJÕULISUS: 2,4

Enamik vabähendustest rahastab oma tegevusi enam kui ühest allikast, eelarve kujuneb projekti- ja/või tegevusatoetustest, eraisikute ja ettevõtete annetustest ning omatulust. On neid, kes kurdavad, et projekti- ja tegevusatoetused ei kata mõjusa tegutsemise kulusid, teine osa on silmnähtavalt parandanud suutlikkust kaasata eraraha, nii annetusi kui ka mitterahalist toetust.

Euroopa Liidu (EL) toetused on vabähendustele avatud, taotlusvoorud asendunud perioodil 2014-2020 suures osas aga ministriumite juhitud programmide või hangetega, mis nõuab edukaks osalemiseks uut moodi oskusi, keerukamat finantsplaneerimist, aga ka vaba kapitali. EMP/Norra toetusprogrammid, mis on kodanikuühiskonna algatusi ja arengut oluliselt toetanud, ei jõudnud 2016. aastal uute toetusvoorude avamiseni. Alternatiivsete konkursside puudumisel otsiti enam toetust Kodanikuühiskonna Sihtkapitalist, mille toetusteks kasutatav eelarve on jäänud samale 2,5 miljoni euro tasemele selle loomisest saadik. 2016. aastal sai KÜSKilt tegutsemisvõimekuse parandamiseks toetust 115 vabähendust (eelmisel aastal 93) ning 595 kogukonnaalgatust (aasta varem 633).

Pea igal ministeeriumil on vabauhendustele tegevus- ja projektitoetuse võimalus, toetusi saab taotleda hasartmängumaksust. Ka enamik kohalikest omavalitsustest võimaldab toetust projektidele, mitmetes saavad kogukonnaseltsid väikest aastatoetust. Igal aastal on rohkem omavalitsusi, kes kasutavad kaasavat eelarvet, mis võimaldab kohalikel elanikel osaleda investeringute planeerimises.

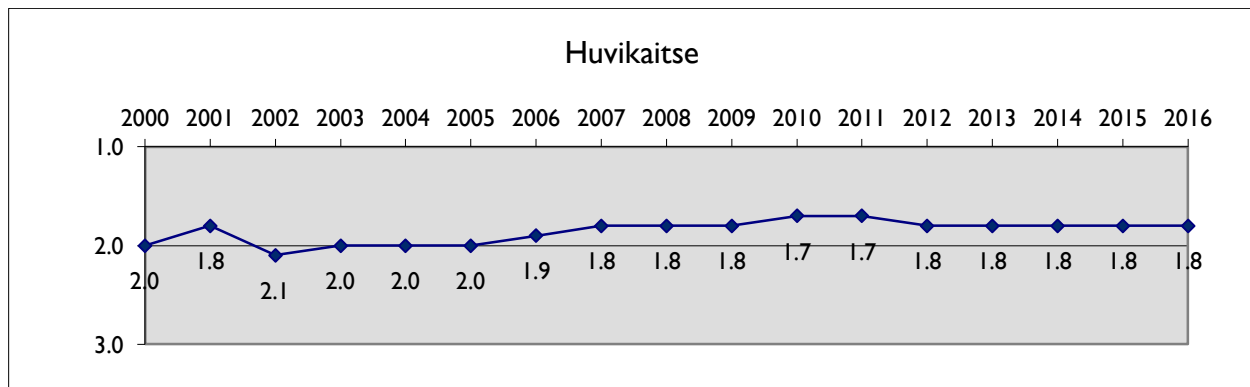
Vabatahtlike ja mitterahalise toetuse kaasamise oskused on vabauhendustes paranenud ning ka eraisikute annetused kasvanud. Maksu- ja Tolliameti andmetel kogusid vabauhendused 2015. aastal annetusi 31 miljonit eurot. Ühisrahasportaali Hooandja kaudu osales projektides 11 693 toetajat, kelle panustest kogunes kodanikuühiskonna tegevusteks 390 000 eurot. World Giving Indexi järgi annetas 2015. aastal 20 protsenti eestlastest.

Finantsvõimekuse parandamiseks korraldavad vabauhendused ise ja teisedki neile koolitusi, teiste seas on olulised teemad annetuste kogumise õiguslikud küsimused, kommunikatsioon, raha kogumine haavatavate gruppide toetuseks. Aasta lõpuks oli annetuste kogumise hea tavaga liitunud 76 organisatsiooni. Märke strateegilise filantroopia kasvust ei ole.

Vabauhendused täiendavad oma sissetulekuid ka teenuste ja kaupade müügist või renditulust teenituga. Sellegipoolest loevad enam kui pooled vabauhendused oma kõige olulisemaks sissetulekuallikaks jätkuvalt liikmemakse, kuigi need on vabauhendustes väikesed.

Enamikel vabauhendustel on piisavalt läbipaistvad finantsjuhtimise süsteemid. Suuremad organisatsioonid viivad läbi auditeid ning avaldavad aastaaruanded veebilehel. Aruanded on väikese tasu eest kõigile kättesaadavad äriregistri kaudu.

HUVIKAITSE: 1,8

Eesti Kodanikuühiskonna Arengukontseptsioon (EKAK), mis parlamendi poolt 2002. aastal heaks kiideti, kirjeldab, kuidas poliitikakujundamine formaalselt avatuna ning konsultatsioonid ligipääsetavana hoida. Vabauhendused kurdavad, et aastaid tagasi kirjeldatud mehhanismid ei tööta: avalikul võimul puudub poliitiline tahe sisuliselt kaasata; osaluspraktikate parandamiseks pole riigil huvi ega administratiivset võimekust; valitsuskomisjonidel, milles vabauhendused osalevad, ei ole ei legitiimsust ega mõju.

Vabauhendused tahavad rääkida kaasa poliitikakujundamise varasemas faasis ja ootavad, et otsustajad suhtleksid regulaarsemalt inimeste ning nende ühendustega, keda kujundatavad poliitikad mõjutavad. Planeerimisvaldkonnas on tähele pandud, et aruteludes on hakanud domineerima juristid, mis muudab debatid küll professionaalsemaks, aga kogukonnaliikmetele kaugemaks.

Kui uus valitsus novembris võimule tuli, lubas see koalitsioonileppes muude tegevuste seas korrastada vabauhenduste rahastamist, toetada sotsiaalset ettevõtlust ning muuta valitsemist avatumaks. Konsultatsiooniperioodil saatsid mitmed vabauhendused valitsuserakondadele oma ettepanekud ning kodanikuühiskonna eksperdid kutsuti ka leppe kirjasaamisele eelnenud läbirääkimistele.

2012. aastal liitus Eesti Avatud Valitsemise Partnerlusega (AVP) ning 2016. aastaks tõmmati joon alla teisele tegevusplaanile. Kuigi vabauhendused osalesid nii konsultatsioonides kui tegevusplaani elluviimises, kritiseerisid paljud plaani vähese ambitsiooni ning kehva kaasamise tõttu. AVP tegevuskava üheks silmapaistvamaks tulemuseks on Eesti Koostöö Kogu koordineeritud Rahvaalgatusveebi käivitamine, mis võimaldab kodanikel esitada ettepanekuid, pidada arutelu ning allkirjastada parlamendile petitsioone. Riigikogu peab ettepanekut arutama, kui sellele on vähemalt 1000 allkirja üle 16-aastastelt kodanikelt. 2016. aasta alguseks oli parlament menetlenud kahteteist sellisel moel Riigikoguni jõudnud initsiatiivi, kuut nendest aastal 2016.

Vabauhendused moodustavad ühiste teemade ümber koalitsioone, jätkuvalt tehti koostööd sotsiaalse innovatsiooni, teenuste arendamise, vabatahtliku tegevuse, kodanikuhariduse, avatud valitsemise edendamiseks. Kuigi tihti jääb ühingutel oma teema ümber inimeste koondamiseks puudu oskustest või muudest ressursidest, olid mõned huvikaitseaktatsioonid edukad. Näiteks loomakaitseühingute koostöö tulemusena keelustati loomi kasutatavate tsirkuste esinemine mitme omavalitsuse territooriumil. Keskkonnaorganisatsioonid protestisid valitsuse metsanduspoliitika vastu, tulemuseks laiem avalik arutelu metsast kui riiklikult olulisest ressursist. Inimõigusorganisatsioonid töötasid selle nimel, et samasooliste paaride õiguslikul kohtlemisel oleksid võrdsemad tingimused, tulemuseks parem teadlikkus teemast ning seaduselünkadest.

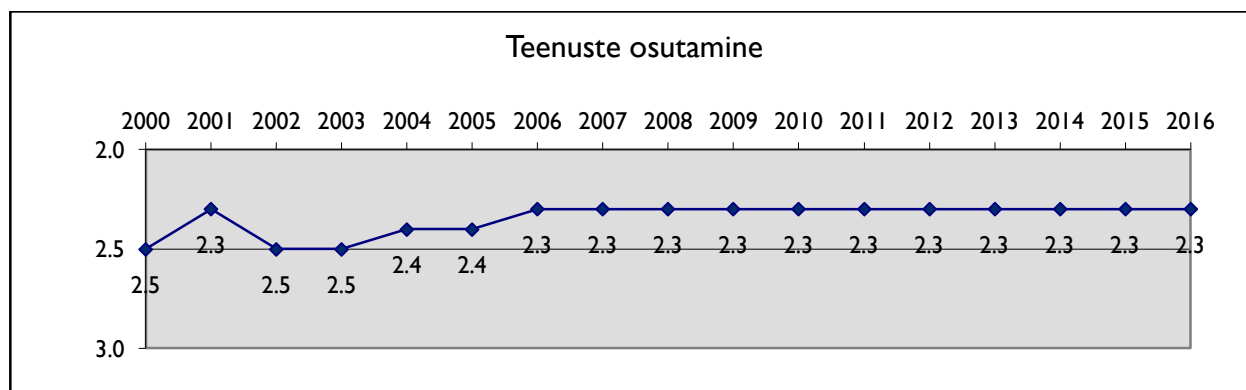
2016. aastal avaldas Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit (EMSL) variraporti vabauhenduste rahastamisest riigieelarvest. Raport kritiseeris hasartmängumaksu mudelit ning Riigikogu liikmete tehtavaid otseeraldise, mis ei ole kooskõlas kodanikeühenduste riigieelarvest rahastamise juhendiga. Variraport sai aluseks ettepanekutele rahastamise korrastamiseks.

Kohalikul tasandil tegutsevad vabauhendused kurdavad sageli kaasamise valikulisuse üle. Mitmed kogukonnagrupid korraldasid avalikke arutelusid ja kogunemisi, et juhtida tähelepanu kogukonnale mitesobivatele otsustele või rääkida alternatiividest nendele. Seda eelkõige planeeringuid puudutavates küsimustes. Debatt pealinna rannaalale kavandatavast magistraalst kasvas üleriigiliseks aruteluks linnaruumist ning sundis linnavalitsuse peatama esialgse ehitusplaani.

2017. aastal ühendatakse aastaid oodatud haldusreformi käigus paljud kohalikest omavalitsustest ning koalitsioon vabauhendustest esitas kohalikele liidritele ettepanekud selleks, et uutes omavalitsustes kujundataks toimivad osaluspraktikad, kaasataks vabauhendusi teenuste pakkumisse ning võimestataks omaalgatust. Noorteorganisatsioonid valmistusid volikogude valimisteks: 2017. aastal saavad valida ka 16-aastased, kellele korraldati kohtumisi poliitika vastu huvi suurendamiseks ning täpsustati reegleid valimiskampaaniate läbiviimiseks noortega seotud asutustes.

Strateegilise huvikaitse oskuste parandamiseks algatas EMSL arenguprogrammi, mille raames saavad 25 vabauhendust nõu ja tuge huvikaitseplaanide seadmisel ning elluviimisel.

TEENUSTE OSUTAMINE: 2,3

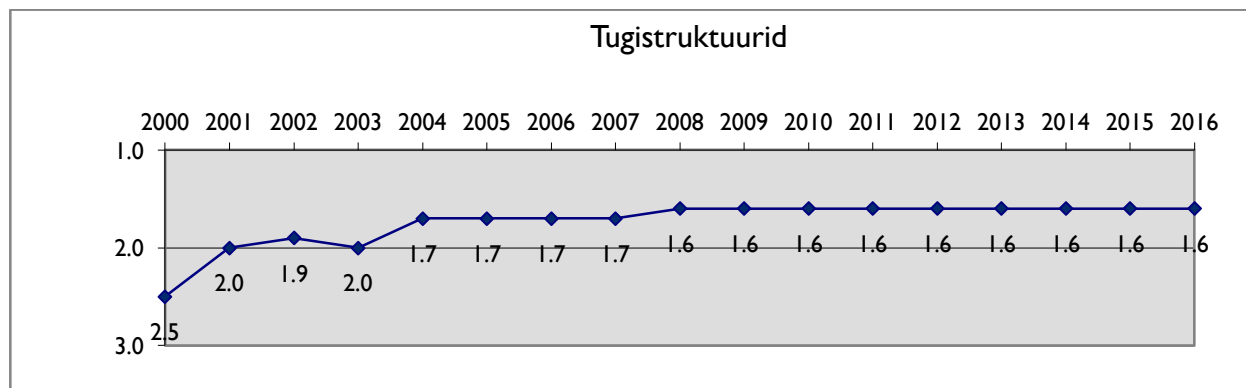

Teenuste pakkumises ei olnud 2016. aastal suuremaid muutusi, kuigi hästi sihistatud huvikaitsetegevused ning aktiivne arutelu sotsiaalse innovatsiooni vajaduste ja võimaluste ümber on andnud vabaihendustele mõnevõrra kindlust muutuste võimalikkuse osas. Teenusepakkujad on saamas professionaalsemaks, teavad oma arenguvajadusi ning osalevad huvikaitsetegevustes. Teisalt, võimekuse tõstmiseks on ressursse vaid vähestel organisatsioonidel ning huvikaitse ei ole veel toonud märgatavaid tulemusi avalike teenuste mitmekesistamises ning vabaihenduste osaluses selles.

Vabaihenduste pakutavad teenused on mitmekesised, nende hulgas on põhilised sotsiaalhoolekandeteenused, aga ka tervise, hariduse, heaolu, kultuuri, noorsootöö, spordi ja rekreatsiooniga seonduv, samuti looduskaitse ja demokraatliku valitsemise edendamine. 2016. aastal uuendasid oma teenusteringi mitmed pagulastega töötavad organisatsioonid, näiteks alustati vabatahtlike värbamist, koolitamist ja koordineerimist, et pakkuda Eestisse elama asunud perekondadele tuge. Koolitusi ja ekspertanalüüse müüakse ka vabaihendustele.

Üldjuhul tunnevad ühingud oma teenuste turgu. Vabaihendused kurdavad samas, et hangetel on tihti teenuse maksumusest madalamad piirhinnad, rahastamispraktikad ei võimalda teenustesse investeerida ja see omakorda teenuse kvaliteeti parandada või teenust laiendada. Kõik ministriumid ja kohalikud omavalitsused ei mõista ka teenuste delegerimisest saadavat lisaväärtust. Haldusreformist oodatakse kohalike omavalitsuste finantsvõimekuse paranemist, mis võiks luua vabaihendustele rohkem võimalusi koostööks teenuste pakkumisel.

TUGISTRUKTUURID: 1,6

Vabaihenduste tegevuseks ja arenguks pakuvad olulisemat tuge katusorganisatsioonid ning maakondlikud arenduskeskused, kust saab informatsiooni, korraldatakse koolitusi, antakse nõu ning vahendatakse koostöövõimalusi.

Regionaalarenguprogrammidel on olnud maapiirkondade kodanikualgatusele oluline mõju. Näiteks on EL rahastatud LEADER programmi toel kujunenud hästitöötavad partnerlused kohalike ettevõtjate, omavalitsuste ja vabaihenduste vahel. Rahastus on võimaldanud soetada küladesse tööks vajalikku tehnilist varustust, ehitada välja kogukonnakeskusi, toetada noorte osalemist kogukonnas ja edendada väikeettevõtlust. LEADER programmi kogueelarve aastateks 2014–2020 on 90 miljonit eurot.

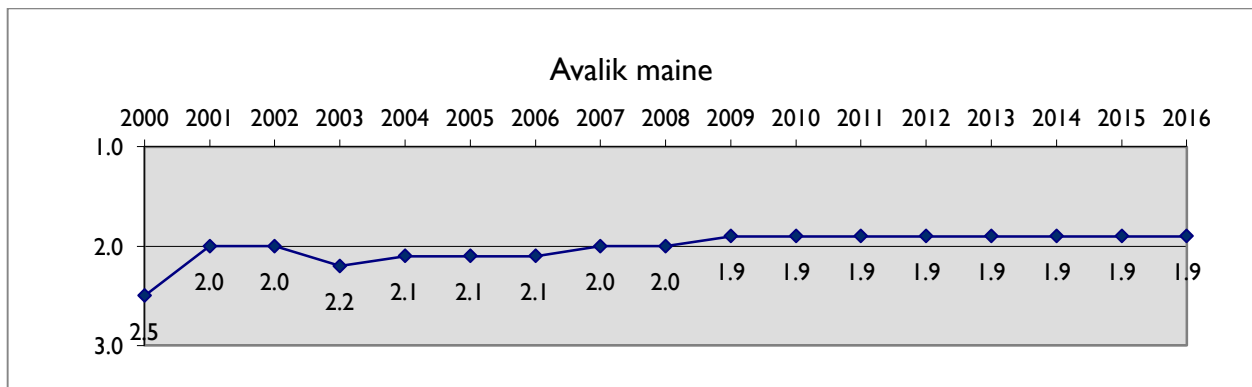
KÜSK on senini ainus otseselt vabaihenduste võimekust toetav rahastaja, kuid valitsuse arengukavade ja strateegiatega elluviimise raames korraldavad ka teised rahastajad 2016. aastal arengukoolitusi näiteks õpetajate ühingutele, noorteorganisatsioonidele ja kultuurivaldkonnas tegutsevatele vabaihendustele.

Enamikes valdkondades tegutsevad vabaihenduste katusorganisatsioonid või ühinguid koondavad võrgustikud. Katusorganisatsioonid on oma liikmetega tihedas suhtluses, võimestavad omavahelist koostööd konsultatsioonide, koolituste ning nõustamisega. EMSL jagab jätkuvalt kodanikuühiskonna alast informatsiooni eesti ja vene keeles.

Vabaihendustele on piisavalt koolitusi, enamasti on koolitajateks kohalikud eksperdid. Populaarsemad on arenguprogrammid, mis kombineerivad teoreetilisi teadmisi mentorluse ning muude praktiliste tegevustega. Eesti vabaihendused on aina enam nõustajateks-koolitajateks teistegi riikide vabaihendustele, enamasti Ukrainas, Moldovas ning Gruusias.

Mitmed organisatsioonid on laiendanud oma võrgustikke liikmeskonnast väljapoole. Sektoritevahelisi partnerlusi luuakse ettevõtjatega (näiteks sotsiaalse vastutuse või kogukonnaosaluse edendamiseks), valitsusega (rakkerühmade ning komisjonide raames) ja meediaga (enamasti pikaajalised koostöösuhted või ühekordsed meediaprojektid).

AVALIK MAINE: 1,9

Teadlikkus kodanikualgatusest – mitte tingimata just vabaihendustest – on paranemas. Siiski ei saa kõik vabaihendused ühtviisi tähelepanu: aktiivne meediakajastus saadab üldjuhul kohalike huvide eest seisvaid vabaihendusi ning kogukonnaorganisatsioonide tegemisi. Teenuseid pakkuvatest vabaihendustest kirjutatakse ja räägitakse, kui on suurem kriis kas rahastamise või teenuse kvaliteediga seoses. Näiteks oli 2016. aastal selliseks varjupaikade teenuse rahastamiseks väljakuulutatud hange, mille osas polnud mitmed teenusepakkujad rahul hankes seatud piirmääradega ning ähvardasid teenuse pakkumise lõpetada. Suures osas

keskendub meedia pigem üksikutele aktivistidele ja aktsioonidele kui organisatsioonidele või kodanikuühiskonna arengu analüüsimisele.

Avalikkuse suhtumine vabakonda on enamasti neutraalne või positiivne, sõltuvalt igapäevase kogemusest. Osaletakse populaarsetel traditsioonilistel üritustel nagu Talgupäev (taas üle 44 000 vabatahtliku), Arvamusfestivalil või kodanikupäeva ümber korraldatud tegevustes.

Ka ettevõtjate ja ametnike hoiakud vabaühenduste suhtes on üldjuhul positiivsed, kuigi suhtumine sõltub samamoodi isiklikest kogemustest – mõne jaoks on tähtis vabaühendustes olev teadmine ja ekspertis, teised ei näe konsultatsioonidest ja koostööst saadavat kasu. Enam on ettevõtjaid, kes otsivad võimalusi kogukonnas osalemiseks ning on seetõttu avatud koostööpakkumistele.

Vabaühendused kajastavad oma tegevusi ning info organisatsioonide kohta on avalik, vähem on strateegiliselt läbi mõeldud avalikku suhtlust. Aktiivselt kasutatakse sotsiaalmeediat, mõnel on head suhted ja koostöö konkreetsete meediaväljaannete ja ajakirjanikega.

Vabaühenduste eetikakoodeks koostati ja kiideti heaks vabaühenduste endi poolt 2002. aastal.

Vabaühenduste elujõulisuse indeks (The Civil Society Organization Sustainability Index – CSOSI) on analüüsivahend, millega on 29 Kesk- ja Ida-Euroopa ning Euraasia riigi vabakonna arengut mõõdetud juba kakskümmend aastat. Indeks vaatab kodanikuühiskonda soodustavat keskkonda, hinnates täpsemalt vabaühenduste seadusandlikku keskkonda, tegutsemisviisi, majanduslikku elujõulisust, huvikaitset, teenuste osutamist, tugistruktuure ja avalikku mainet. Iga kategooriat mõõdetakse seitsmesel skaalal, kus 1 tähistab väga kõrget ja 7 madalaimat arengutaset. Indeks on välja töötanud USA Arengukoostöö Agentuur koostöös kohalike organisatsioonidega igas riigis.

Lisainfoks võta ühendust vabaühenduste liiduga EMSL aadressil info@heakodanik.ee.

2016. aasta Kesk- ja Ida-Euroopa ning Euraasia vabaühenduste elujõulisuse indeksi ingliskeelse versiooni leiad aadressilt <http://www.usaid.gov/europe-eurasia-civil-society>